

HANBIĆ (118) *impf*

hańbić (117), **gańbić** (1) *BartBydg.*

a jasne (w tym 3 r. błędne znakowanie).

inf hańbić (17). ♦ *praes* 1 sg hańbię (5) [w tym: -e (1)]. ♦ 2 sg hańbisz (7) [w tym: -ś (1) *SkarJedn*]. ♦ 3 sg hańbi (22). ♦ 1 pl hańbimy (2) *OrzRozm*, *WujJudConf*, hańbiemy (1) *MurzHist*, hańbi(e)m (1) *SkarJedn*. ♦ 2 pl hańbicie (4). ♦ 3 pl hańbią (20). ♦ *praet* 2 sg m hańbiłeś, -eś hańbił (2). ♦ 3 sg m hańbił (2). ♦ 3 pl m pers hańbili (1). *subst* hańbiły (1). ♦ *fut* 3 pl m pers hańbić będą (2) *SkarJedn*, *ReszPrz*, będą hańbić (1) *Mącz*. ♦ *imp* 3 sg niech hańbią (1). ♦ *con* 1 sg m bym hańbił (1). ♦ 3 sg m by hańbił (2). ♦ 1 pl m pers by(s)my hańbili (1). ♦ 3 pl m pers by hańbili (2). ♦ *pass praes* 3 sg hańbi się (2). ♦ *part praes act* hańbiąc (21).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI(XVIII) – XVII w.*

1. *Ganić; obelo notare, velitari, vitilitigare Mącz* [w tym: kogo, co (16)] (19) : Przeto barzo [*Demokryt*] hanbił y za łzalone ludzie miał sobie takowe ktorzy fie o zbytnie imienie albo nabywanie zbierali iakoby wiecznie żyć mieli *BielŻyw* 66; *BibRadz Ps* 50 *arg*, *Os* 4 *arg*; *BielKron* 221; *Obelo notare, Ganić/ Hąńbić y odrzucić. Mącz* 256b, 499d [2 r.]; *RejAp* 27; hąńbiem wŹytkich tych ktorzy z prozney chwały/ y fłepoty y złego wyrozumienia ináčzey vczą niż trzebá. *SkarJedn* 103, 94; *SkarŻyw* 107; *SkarKaz* 204b.

hańbić czym (1): ponieważ/ nie w mnieyfzey nienawiści ieŹeś v wŹytkich/ nikczemności twoiey Źwiádomych/ ktorziby cię táiemnnemi myŹlámi gánili/ hańbili [*cogitationibus condemnent*] *ModrzBaz* 40.

hańbić w kim (2) : Ezáiafz hańbi niewdźięczność y vpor w Zydźiech. *BibRadz Is* 1 *arg*; *ReszPrz* 57.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Nie dla tego mowię ábym hąńbił y potępiał Źiedm Sákrámentow/ to tylko powiádam że ich żaden piłmem poprzeć nie może. *ReszPrz* 56.

Szeregi: »ganić, (i) hańbić« = *condemnare Modrz* (5) : *Opus alicuius vellicare*, *Xięgi cziye álbo też ynfz robotę łzczypáć/ to yeŹt gánić/ hąńbić. Mącz* 478c, 210d; *ModrzBaz* 40; *ReszPrz* 34, 57.

»hańbić i potępiać« (1): *ReszPrz* 56 *cf Ze zdaniem dopełnieniowym*.

2. *Odbierać dobre imię komuś, poniżać, upokarzać; urągać, zniesławiać; obrażać, znieważać; szydzić [przy podmiocie osobowym]; insultare BartBydg; coinquinare, reprehendere Mącz; blasphemare Calag; afficere ignominia, aspergere maculis, aspergere labem alicui, atterere alicuius pudorem et famam, dedecorare, denotare omni probro, designare nota ignominiae, edere a. facere contumeliam a. convicium, imprimere dedecus a. maculam, inferre facinus in famam alicuius a. ignominiam a. labem a. probrum, infligere turpitudinem, inurere alicui notam ignominiam a. maculam a. notam turpitudinis, maculare, violare Cn* [w tym: kogo, co (90)] (99) : Kto Źię fobie dobry widzi/ Hąńbić Źię drugich nie wŹtydzi: Ałe iż nań wiele wiedzą/ Dobrze mu więć odpowiedzą. *BierEz* N3v; *BartBydg* 224; prawdziwą naukę hańbiemy i ChriŹtuŹa ođtępuiemy *MurzHist H* 3v; *MurzNT* 46; *OrzList* d4v, e2 [2 r.], f3v; zelżywoŹci tych ktorzy ciębie hąńbią [*qui probris afficiunt te*] przypádlý ná mię. *BibRadz Ps* 69/10; ieŹli Práwo PolŹkie broni przed ArcybiŹkupem plugáwie mowić/ á coŹ ArcybiŹkupá hąńbić/ á iego báłwochwálcá názwáć/ álbo czeŹć iemu bráć *OrzRozm* K2; Niecnotliwy Człowiek ieŹt ten/ ktorý vmárłego hąńbi/ gdyŹ on iuŹ łam zá fye odmowić iemu niemoŹe *OrzRozm* M2v, A3, M2v, M3; *BielKron* 71, 108, 109,

147v, 206; Coinquino, [...] Sromocę/ Hąnbie Tárgam lie ná czyię dobrą powieść. *Mqcz* 171a, 318b; *OrzQuin* H, N4v marg; *HistRzym* 71; *BiałKat* 163v; *WujJud* 91; *WujJudConf* 59; *BudBib* 4.Reg 19/23; *CzechRozm* 70, 84; *SkarJedn* 216; *Calag* 334a; Gdyż oni rychley zawnždy ćierpieli hánbę fwą y krwie wylanie/ niżby kogo inłzego hánbić/ ábo krew iego wylewác/ [...] mieli. *CzechEp* 88; ponieważ łowo Boże ták niewłtydliwie hánbią *CzechEp* 112, 128; ku zelżywości onych bluźnierzow/ ktorzy y Boży Máiełtat hánbią/ y tę łtolicę Apółtolłką *ReszList* 143; *ArtKanc* K4; *WujNT Luc* 11/45.

hańbić czym (5): *KrowObr* B4v; *BielKron* 218v; *Paprup* D4v; Choćby kto grzechem kogo chciał hánbić ze złości/ Bóg łam/ który przenika łerdeczne łkrytości/ Wyzwoli go z fráłunku *ZawJeft* 22; ktorzy według Apółłólá/ łyná Bożego tákowym vřágánien znowu krzyżuią y hánbią. *PowodPr* 44.

hańbić w kim, w czym (2): Otoż dary Boże w kim hánbić/ á co inego ielt/ iedno prawdę w fáłłz iáwny przeciwo Duchowi Świętemu obrácác *OrzRozm* P4v; *ReszPrz* 10.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): łprawy y połłępki náłze hánbią/ iákobyłmy też Bogá nie ználi/ czytác nie vmieli/ piłmá nie rozumieli/ fáłłzywe báłwány zá Bogá prawdziwego chwalili. *ReszPrz* 96.

W połączeniach szeregowych (14): *BielKom* D6v; *GliczKsiąż* G2v; Tho ielt gdy prorocy fáłłzywi/ przeklináią/ hánbią y łromocą wierne/ y mowią grzełłnym y nie pokutuiącym łudziom pokoy/ pokoy/ á pokoiu nie máłłz. *KrowObr* C4, 149, 177, 209, 213; *OrzRozm* O4v; *CzechEp* 15, 25, 26; *NiemObr* 5; *ReszPrz* 10; GDy kto przy łądzie groži, łzy, hánbi, łzydži, zwáłłczá bogáty z vbogięgo. *SarnStat* 1292.

W przeciwstawieniach: »hańbić ... błogółłwić, dobrorzeczyć« (2): *CzechEp* 19; gdy nas hánbią/ błogółłwiemy [*maledicimur et benedicimus*]: gdy nas przełłáduią/ tedy ćierpimy *WujNT* 1.*Cor* 4/12 [*przekłád tego łamego tekstu CzechEp*].

Szeregi: »bluźnić i hańbić« (1): Tákże Trynitarze włzyłcy/ z Miłłrzem łwym Serwetufein bluźnią y hánbią Troycę łwięty/ zowiác iá (áz y łtrách piłác) Dyabelłkimi czárámi *ReszPrz* 90. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»(nie) łżyć, (i, a, ani) hańbić« [*szyk* 8 : 2] (10): iż niech iáko chcą łli łżá y hánbią wierne/ á włzákoż Pan błogółłwić im raczy. *LubPs* Z2 marg; *KrowObr* 217; *OrzQuin* G4; *RejPos* 74v; *RejZwierc* 77v; *CzechEp* 84, 340, [387]; iż X.K. z wielkim gniewem/ z zapáłczywołłcią/ z vłzczypkámi/ hánbiąc y łżąc/ z tymi łię obchodzi/ przeciwo ktorym ná imię piłłze *CzechEpPORz* *3; *NiemObr* 68. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 6 r.]

»łżając i hańbić« (2): Tegoć nas náuczyłá tá Ewánielia nowa/ ktorá nie nieuczy/ iedno łáiác á hánbić łtany Przełłóżone. *OrzRozm* K2v; *StryjKron* 432. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 4 r.]

»mazać abo hańbić« (1): przeciwo tym/ ktorzy máżá ábo hánbią łtan Kápláńłki/ y práwo Kápláńłkie y łtanu Duchownego. *PowodPr* 81.

»hańbić i potępiác« (2); *PatKaz* I 13; ktore przodki twe/ ći łudzie łli [...] chleł ich iedząc/ hánbią/ y potępiáią iuż vmárłe *OrzList* ev.

»hańbić i (a) sromocić« (17): *GliczKsiąż* G4; *KrowObr* 181v, B4v, 24, 30v, 60 (14); ktorzi mniłáią/ że niemogá ináczey łwey nieumiejętnołłci obronić/ iedno hánbiąc á łromocąc náuki y vcźłiwe z młodu ćwiczenie [*doctrinae praeceptis infamandis*]. *ModrzBaz* 15; gdy mátce wáłłzey (kołłciółowi

Rzymfkiemu) pluiecie w twarz/ y onę hánbićie y fromościćie *SkarJedn* 372. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*]

»hańbić i szkalować« (1): Y to ielt ieden obyczay haeretycki/ tájemnice Boże y náuki święte Kátholickie/ ktorych nie rozumieią/ hánbić y łzkálować *WujNT* 835.

»uwłaczać i hańbić« (1): Ale siła takich miedzy wámi/ ktorzy lámi siebie y náukę łwoię nád święte y ich náukę przekłádaią: onym właczaią/ y hánbiąc ich. *WujJud* 59v.

»hańbić i znieważać« (1): Modlitwy/ połty y inłze dobre vczynki odrzucaią/ álbo ie hánbią y znieważaią *WujJud* 133v.

a. *Przy podmiocie nieosobowym (3)* : Czym fię włzytko lámołłáńłstwo miniłtrow vmarza/ y hánbi fię bełpieczność pánow onych co ná nie ręce kłáda. Sámi nie będąc połłáni/ połylác nie mogą/ lámi żadney mocy duchowney ná to nie wźiáwłzy: dáć nikomu nie mogą/ czego nie máią *SkarKaz* 206a; nie omiełzkaymy ná ty Aryany wołác: bo teź máło nie w káżdey Ewángeliy głupłstwo ábo złość ich y niewłtyd fię hánbi: áby przełtáli ták łmiele y zelżywie bołtwa práwego Páná náłzego obrażác. *SkarKaz* 548a.

hanbić kogo (1): A ták mali co dobrego tá Exekucya nam przyniełł/ tedy/ *hoc turpiloquium contra DOMinum Archiepiscopum Statuo, inprimis est coercendum*. Bo to *turpiloquium* hánbi Krolá y Máiełtat iego łży. *OrzRozm* K2v.

Synonimy. **1.** ganić, potępiać, szczypać; **2.** łżyć, łajać, mazać, potwarzać, sromocić, szkalować, uwłaczać, znieważać.

Formacje współrdzenne: pohańbić, zhańbić, zhańbić się; pohańbiać, zhańbiać.

Cf **HANBIĄCY, HANBIENIE, HANBIONY**

ZZie